

Rydym yn galw ar Lywodraeth Cymru i arwain y ffordd drwy gefnogi treialon wythnos waith pedwar diwrnod yng Nghymru

Y Pwyllgor Deisebau | 7 Mawrth 2022
Petitions Committee | 7 March 2022

Cyfeirnod: SR22/1904-1

Rhif y ddeiseb: P-06-1247

Teitl y ddeiseb: Rydym yn galw ar Lywodraeth Cymru i arwain y ffordd drwy gefnogi treialon wythnos waith pedwar diwrnod yng Nghymru

Geiriad y ddeiseb:

Mae symud i wythnos waith pedwar diwrnod yn rhoi hwb i gynhyrchiant a lles gweithwyr.

Ar ôl treialon llwyddiannus o wythnos waith fyrrach yng Ngwlad yr Iâ – heb ostyngiad mewn cyflogau – mae llywodraethau yn yr Alban, Iwerddon a Sbaen i gyd yn datblygu eu cynlluniau peilot eu hunain ar gyfer wythnos waith pedwar diwrnod, a fydd yn dechrau'r flwyddyn nesaf. Mae gwaith o ddifrif yn cael ei wneud i symud tuag at wythnos waith pedwar diwrnod yng Ngwlad Belg, Seland Newydd, yr Almaen a Siapan hefyd.

Rydym yn galw ar Lywodraeth Cymru i arwain y ffordd drwy gefnogi treialon wythnos waith pedwar diwrnod yng Nghymru.

1. Cefndir

Yr wythnos waith pum niwrnod safonol fu'r norm yn y Deyrnas Unedig ers hanner cyntaf y ganrif ddiwethaf. Fodd bynnag, bu galwadau yn ddiweddar i newid y patrwm hwn a chwtagi ar hyd yr wythnos waith. Caiff **wythnos waith fyrrach** ei diffinio gan Gomisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol ac Autonomy fel "lleihad yn yr oriau wythnosol a dreulir yn gweithio, heb ddim colled gysylltiol mewn cyflog". Yn aml, mae ymgyrchwyr wedi cynnig gweithredu'r newid hwn ar ffurf '**wythnos waith pedwar diwrnod**', sy'n lleihau nifer yr oriau gwaith wythnosol i tua **32 awr yr wythnos**.

Mae dadleuon wedi'u gwneud o blaid ac yn erbyn symud tuag at wythnos waith **pedwar diwrnod**, gydag ymgyrchwyr yn awgrymu y byddai wythnos waith pedwar diwrnod o fudd i weithwyr, cyflogwyr, yr economi, cymdeithas a'r amgylchedd. Fodd bynnag, mae pryderon posib! wedi'u mynegi ynghylch costau gweithredu'r polisi hwn, yr heriau y byddai diwydiannau penodol yn eu hwynebu wrth symud tuag at wythnos waith pedwar diwrnod, a'r cwestiwn a fyddai cynhyrchiant yn cynyddu yn y ffordd a ragwelir.

2. Safbwynt Llywodraeth Cymru

Ysgrifennodd Gweinidog yr Economi at y Pwyllgor ar 28 Ionawr, gan nodi bod Llywodraeth Cymru yn "cydnabod manteision posibl mewn wythnos waith fyrrach ac rydym yn awyddus i weld canlyniad cynlluniau peilot a gynlluniwyd ar gyfer yr Alban ac Iwerddon yn benodol". Aeth y Gweinidog yn ei flaen i ddweud:

Rydym am ystyried sut y bydd y cynlluniau peilot hyn yn cael eu cyflawni, eu heffaith a'u canlyniadau. Byddwn am iddynt ddarparu tystiolaeth gyson o sut y gall wythnos waith pedwar diwrnod wella cydbwysedd rhwng bywyd a gwaith, ein helpu i leihau allyriadau carbon a chefnogi cydraddoldeb rhywiol, gan hefyd osgoi canlyniadau anfwriadol.

Ar 19 Ionawr, atebodd Gweinidog yr Economi gwestiynau gan Luke Fletcher a Jack Sargeant yn y Cyfarfod Llawn, a rhoddodd fanylion pellach am safbwynt Llywodraeth Cymru ynghylch treialu wythnos waith pedwar diwrnod. Gwnaeth y sylwadau a ganlyn:

...mae gennym ddiddordeb yn yr hyn sy'n digwydd. Nid oes gennym unrhyw beth i'w golli drwy adolygu'r dystiolaeth mewn rhannau eraill o'r

byd a gweld pa mor gymaradwy ydyw. Mae gennym heriau bob amser ynglŷn â sut rydym yn blaenoriaethu adnoddau cyfyngedig y Llywodraeth, ac yn cynnal treialon sy'n ystyrlon ac yn werth chweil, sy'n gallu dweud rhywbeth wrthym am yr hyn y gellid ei gymhwyso yn y dyfodol, a pha mor eang y gallai'r cyfle hwnnw fod hefyd.

Os yw busnesau Cymru am dreialu wythnos waith pedwar diwrnod, aeth y Gweinidog yn ei flaen i nodi y byddai gan Lywodraeth Cymru ddiddordeb mewn siarad â nhw i ddysgu mwy am sut y byddai hynny'n cyd-fynd â gwaith presennol Llywodraeth Cymru, pa gymorth posibl y gallai ei ddarparu, a sut y gallai ddysgu o unrhyw dreialon a gynhelir.

3. Ystyriaeth gan Senedd Cymru

Ar 22 Medi 2021, cynhaliwyd dad! yn y Senedd ar wythnos waith pedwar diwrnod. Cafodd y cynnig diwygiedig a ganlyn ei basio:

Cynnig bod y Senedd:

1. Yn cydnabod y newid mewn arferion gwaith o ganlyniad i bandemig COVID-19 a bod llawer o fanteision lles a chydbwysedd rhwng bywyd a gwaith wedi dod o ganlyniad i hyn.
2. Yn credu bod angen diwygio arferion gwaith i ymateb i heriau'r chwyldro awtomeiddio.
3. Yn nodi â diddordeb bod llywodraethau yn yr Alban, Sbaen ac Iwerddon yn bwriadu cynnal cynlluniau peilot ar lefel genedlaethol ar gyfer wythnos waith pedwar diwrnod.
4. Yn cydnabod bod cynlluniau peilot o wythnos waith pedwar diwrnod yng Ngwlad yr Iâ wedi bod yn llwyddiant ysgubol ac wedi arwain at lawer o weithwyr yn symud i oriau byrrach heb ostyngiad mewn cyflog.
5. Yn galw ar Lywodraeth Cymru i ystyried y cynnydd a wneir drwy gynlluniau peilot mewn gwledydd eraill ac archwilio'r gwersi y gall Cymru eu dysgu.

4. Adroddiad Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol/Autonomy

Ar 14 Chwefror, cyhoeddodd Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol ac Autonomy adroddiad ar wythnos waith fyrrach. Mae'r adroddiad hwn yn nodi nifer o ddadleuon o blaid cyflwyno wythnos waith fyrrach, gan gynnwys:

- aildosbarthu gwaith mewn ffordd decach, drwy ymdrin â gorweithio a thangyflogaeth a lleihau cyflogaeth ansicr;
- ymdrin ag anghydraddoldeb o ran cyfrifoldebau gofalu;
- cefnogi cydlyniant cymunedol drwy roi mwy o amser rhydd i weithwyr gyfrannu at eu cymunedau;
- gwella iechyd drwy leihau lefelau straen a gwella dangosyddion eraill;
- gostwng allyriadau carbon drwy leihau'r angen i deithio i'r gwaith; a
- helpu Cymru i addasu i newidiadau yn y farchnad lafur o ganlyniad i awtomeiddio.

Mae arolwg a gynhaliwyd fel rhan o'r gwaith hwn yn dangos y byddai 62 y cant o ymatebwyr yn ddelfrydol yn hoffi gweithio pedwar diwrnod yr wythnos neu lai, a bod 57 y cant yn cefnogi camau gan Lywodraeth Cymru i dreialu cynllun i symud tuag at wythnos waith pedwar diwrnod.

Mae'r adroddiad hefyd yn amlinellu **rhwystrau posibl a fyddai'n atal Llywodraeth Cymru rhag cefnogi symud tuag at wythnos waith pedwar diwrnod**. Mae cyflogaeth a chysylltiadau diwydiannol yn faterion sydd wedi'u cadw'n ôl o dan y setliad datganoli presennol (ac eithrio materion sy'n ymwneud â *Deddf Sector Amaethyddiaeth (Cymru) 2014*), yn yr un modd â rheoliadau ynghylch oriau gwaith. Hefyd, byddai rhoi cymhorthdal i gyd-fynd â chamau i fabwysiadu wythnos waith pedwar diwrnod yn fwy eang yn effeithio'n sylweddol ar gyllideb Llywodraeth Cymru, gyda'r adroddiad yn nodi y byddai "unrhyw weithredu ar fyrder ac ar raddfa eang yn gofyn am gynllun cymhorthdal gan y Llywodraeth i dalu costau'r cyflogwyr hynny fyddai angen cael staff newydd i leihau unrhyw effeithiau negyddol ar allbwn o gael llai o oriau llafur".

Mae Atodiad A i'r adroddiad yn trafod rhai o'r gwrthwynebiadau cyffredin i wythnos waith fyrrach.

Mae'r adroddiad yn galw ar Lywodraeth Cymru i gymryd nifer o gamau i gefnogi wythnos waith fyrrach o fewn y cyfyngiadau hyn, gan gynnwys:

- treialu wythnos waith fyrrach o fewn y sector cyhoeddus, naill ai fel cynllun peilot ar raddfa fawr neu gynllun a gyflwynir yn raddol;
- defnyddio prosesau caffael yn y sector cyhoeddus i annog y sector preifat i fabwysiadu wythnos waith pedwar diwrnod/wythnos waith fyrrach;
- cyflwyno cynllun sy'n cynnig achrediad i gwmnïau sector preifat sy'n lleihau oriau gwaith gweithwyr; a
- chydweithio ag undebau llafur a'u grymuso i negodi lleihad mewn oriau gwaith.

5. Datblygiadau y tu hwnt i Gymru

Efallai mai yng Ngwlad yr Iâ y ceir yr enghraifft fwyaf adnabyddus o fabwysiadu wythnos waith fyrrach (nid wythnos waith pedwar diwrnod o reidwydd).. Yn draddodiadol, roedd gan Wlad yr Iâ oriau gwaith hir a chydbwysedd gymharol wael rhwng bywyd a gwaith, ac fe ddadleuwyd bod y ffactorau hyn yn achosi cynhyrchiant cymharol isel. I ddechrau, cynhaliodd Llywodraeth Gwlad yr Iâ (rhwng 2015 a 2019) a Chyngor Dinas Reykjavik (rhwng 2017 a 2021) dreialon ar wahân lle symudodd gweithwyr o weithio wythnos 40 awr i wythnos 35-36 awr am yr un cyflog. Mae dau sefydliad sy'n annog cyflwyno wythnos waith fyrrach, sef Autonomy, melin drafod yn y DU, a'r sefydliad Alda o Wlad yr Iâ wedi cyhoeddi adroddiad sy'n nodi canfyddiadau allweddol y treialon hyn. Canfuwyd bod lleihad oriau gwaith yn gwella llesiant gweithwyr ac yn eu helpu i daro cydbwysedd gwell rhwng bywyd a gwaith, yn ogystal â chynnal neu wella cynhyrchiant a safon y gwasanaethau a ddarperir. Ers i'r treialon gael eu cynnal, mae 86 y cant o weithwyr Gwlad yr Iâ naill ai'n cael eu cyflogi ar gontractau sydd ag oriau gwaith byrrach neu ar gontractau sy'n rhoi'r hawl iddynt weithio oriau byrrach. Er bod yr unigolion a oedd yn gweithio oriau safonol wedi gweld gostyngiadau cymharol fach yn eu horiau gwaith, gwelodd gweithwyr shifft yn y sector cyhoeddus, fel nyrsys, ostyngiad mwy yn nifer yr oriau yr oedd disgwyl iddynt eu gweithio.

Mae yna enghreifftiau eraill o lywodraethau yn ariannu cynlluniau peilot i dreialu **wythnosau gwaith byrrach**. Ar hyn o bryd, mae **Llywodraeth yr Alban** yn llunio cynllun peilot i helpu busnesau i ymchwilio i'r posibilrwydd o gyflwyno wythnos waith pedwar diwrnod, ac mae ei rhaglen lywodraethu yn cynnwys ymrwymiad i sefydlu cronfa gwerth £10 miliwn i wneud hyn. Mae **Llywodraeth Sbaen** wrthi'n sefydlu cynllun peilot gwirfoddol a fydd yn rhoi cymorthdaliadau i fusnesau gyflwyno wythnos waith pedwar diwrnod heb dorri cyflog eu staff.

Mae sefydliadau anllywodraethol hefyd wedi sefydlu cynlluniau peilot i dreialu wythnos waith pedwar diwrnod, gyda 4 Day Week Global yn sefydlu nifer o gynlluniau peilot ar hyn o bryd mewn gwahanol wledydd. Ar adeg ysgrifennu'r papur briffio hwn, disgwylir i Four Day Week Ireland gyflwyno rhaglen beilot wythnos waith pedwar diwrnod yn Iwerddon am 6 mis o fis Chwefror 2022. Caiff y rhaglen hon ei rhedeg gan sefydliadau sy'n hyrwyddo wythnos waith pedwar diwrnod, a bydd y cynllun peilot yn cynnig cymorth i'r cyflogwyr sy'n cymryd rhan ynddo, yn ogystal â hyfforddiant, mentora a mynediad at ymchwil academiaidd ac arbenigwyr mewn meysydd perthnasol. **Fel rhan o'r cynllun peilot, mae Llywodraeth Iwerddon yn ariannu gwaith ymchwil ar effeithiau economaidd, cymdeithasol ac amgylcheddol wythnos waith pedwar diwrnod**, a bydd yn ystyried yr effeithiau ar gyflogwyr sy'n cymryd rhan yn y cynllun peilot. **Bydd cynllun peilot tebyg ar waith yn y DU am chwe mis o fis Mehefin 2022**, wedi'i gynnal gan Four Day Week Global ar y cyd ag ymchwilwyr academiaidd, ymgyrch 4 Day Week UK a'r felin drafod Autonomy.

Gwneir pob ymdrech i sicrhau bod y wybodaeth yn y papur briffio hwn yn gywir adeg ei gyhoeddi. Dylai darllenwyr fod yn ymwybodol nad yw'r papurau briffio hyn yn cael eu diweddarau o reidrydd na'u diwygio fel arall i adlewyrchu newidiadau dilynol.